

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ

А. БАЙТҰРСЫНОВ АТЫНДАҒЫ
ҚОСТАНАЙ Өңірлік Университеті

АЛТЫНСАРИН ОҚУЛАРЫ

«ПЕДАГОГИКАЛЫҚ БІЛІМ
БЕРУДІҢ ҮЗДІКСІЗДІГІ –
ЗАМАНАУИ ПЕДАГОГТАРДЫҢ
ТАБЫСТЫЛЫҒЫНЫҢ КЕПІЛІ»

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ
ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ
КОНФЕРЕНЦИЯСЫ

МАТЕРИАЛДАРЫ

I КІТАП

АЛТЫНСАРИНСКИЕ ЧТЕНИЯ

МАТЕРИАЛЫ

МЕЖДУНАРОДНОЙ
НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ
КОНФЕРЕНЦИИ

«НЕПРЕРЫВНОСТЬ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО
ОБРАЗОВАНИЯ – ЗАЛОГ УСПЕШНОСТИ
СОВРЕМЕННЫХ ПЕДАГОГОВ»

I КНИГА

Қостанай, 2022

обязательным для студентов, а для магистрантов – общетеоретической базой подготовки молодых ученых.

Нами была определена система критериев оценки методологической подготовки будущих педагогов:

1. знание общенаучных понятий, общеметодологических законов и закономерностей;
2. умение воспринимать педагогическую действительность с позиции общенаучных подходов;
3. видение структуры знания;
4. знание общих и существенных законов и закономерностей педагогики;
5. знание принципов и методов педагогического исследования;
6. владение конкретными исследовательскими умениями;
7. формирование положительного отношения к совершенствованию методологической подготовки.

Изучение уровня методологической подготовки студентов с помощью анкетирования, анализа курсовых работ, понятийных диктантов, выполненных индивидуальных и коллективных заданий, показало, что большинство из них (74,9%) понимают значимость методологии в практической деятельности педагогов. Так, на вопрос: «Как часто Вы продумываете систему методов научно-педагогических исследований в своей работе» ответили: «часто» - 56%, «иногда» - 38,9%, «никогда» - 5,1% учителей.

Итоги опытной проверки позволили выделить новые критерии методологической подготовки учителей:

1. формирование общенаучных понятий;
2. знание сути науки;
3. владение методологическим аппаратом.

Мониторинг работы, проведенной по углублению методологической подготовки будущих учителей, с помощью спецкурса «Педагогическое науковедение», показал его эффективность. Будущие специалисты учатся воспринимать педагогическую действительность с позиции общенаучных подходов, использовать результаты науковедения в психолого - педагогических исследованиях. Они умеют ставить и решать научные проблемы, получать новое педагогическое знание, анализировать свою научную деятельность с точки зрения требований к науке.

Как видим, методологическая подготовка педагогов является основой формирования его исследовательской культуры.

Список литературы:

1. Закон Республики Казахстан «О статусе педагога». Казахстанская правда, № 250, 31 декабря 2019 г.
2. Исаева З.А. Теоретические основы формирования профессионально-исследовательской культуры педагога в системе университетского образования. - Алматы: Казахстан, 1996. - 230 с.
3. Бектурганова Р.Ч. Информатизация исследовательской деятельности учащихся в системе среднего профессионального педагогического образования. Докторская диссертация, Караганда, 2005г.

37.026.1

DIGITAL HISTORY: ТЕХНОЛОГИЯЛАР КӨКЖИЕГІ

Бектұрғанов Қуаныш Берікболатұлы,

тарих магистрі

дарынды балаларға арналған «Білім-Инновация лицейі»

Қостанай қ., Қазақстан

Аннотация

Бұл мақалада қазіргі жаһандану заманындағы білім беру процесінде орын алған өзгерістерге байланысты тарихты оқытудың цифрлық форматта ұсынылуының негізгі аспектілері сипатталады. Сонымен қатар қазіргі таңдағы қолданысқа ие тарихты оқытудың цифрлық оқу құралдары ұсынылады. Қазіргі тарихи білім берудің сұранысқа сай болуы – мақаланың басты мақсатының бірі болып есептеледі. (5-6 сөйлем болу керек).

Түйінді сөздер: цифрлық тарих, электронды формат, оқыту дизайні, технологиялық орта.

Аннотация

В данной статье будут описаны основные аспекты представления истории в цифровом формате в связи с изменениями, произошедшими в образовательном процессе в эпоху современной глобализации. Также будут представлены цифровые учебные пособия по истории, имеющие современное

применение. Одной из главных целей статьи является востребованность современного исторического образования.

Ключевые слова: Цифровая история, электронный формат, дизайн обучения, технологическая среда.

Abstract

This article will describe the main aspects of the presentation of history in digital format in connection with the changes that have occurred in the educational process in the era of modern globalization. Digital history textbooks with modern applications will also be presented. One of the main goals of the article is the relevance of modern historical education.

Keywords: Digital history, electronic format, learning design, technological environment.

Қазіргі таңда тарихшылар тарих пәнінің тәжірибесін түбегейлі өзгертетін цифрлық технологиялар мен ресурстарды кеңінен қолданады. Бүгінде цифрлық әлемге оңтайлы тәсіл қажет. Бұл технологияларды қолданушылардың көпшілігі цифрлық материалдарды құрастыру және оны сақтауға қажетті техникалық тәжірибені жетік меңгермеген, сол себепті тарихшылар өздері пайдаланатын тәсілді сыни тұрғыдан қарастыруға ерекше назар аударғаны дұрыс. Сонымен қатар ақпараттық технологияның тарихи тәжірибеге және өткеннің кең ауқымды әлемде орын алатын орнына әсерін түсінгені жөн.

Бүгінгі заманда цифрлық технологияның тарихи тәжірибеде қолданыс аясы кеңейіп, сұраныс көбейді. Электронды пошта арқылы хат алмасу, кітапхана каталогтарын іздеу, үйрену және оқыту үшін цифрлық платформаларды пайдалану сияқты күнделікті атқаратын істерден бөлек, архив, музей, жарияланымдарға байланысты және блог, ойын, фильм немесе оқыту барысында оқытушылар пайдаланатын дерістер жүктелген веб-сайттар саны жеткілікті. Сондай-ақ бұл зерттеу мен оқыту ісінде пайдаланылатын жаңа технологияларды сыни тұрғыдан қарастыруға көмектеседі. Мұнда қарастыратын бірнеше мәселелер бар. Мысалы, соңғы онжылдықтарда өткен замандарды түсінудің жолдары қаншалықты өзгергенін және тарихи мәліметті құрастыратын әрі оны қолданатын әртүрлі топтарға қатысты туындаған жаңа мәселелер мен зерттеу бағдарламаларының пайда болғанын қарастырған жөн. Тәжірибе жүзінде қарастыратын болсақ, мәліметті кілт сөздер арқылы табу әдісін қалайша тиімді түрде қолдануға болатынын, цифрлық форматқа көшірілген архив пен жарияланымдар зерттеушілерге не ұсынатынын анықтау, сонымен қатар цифрлық форматтағы жазбаның сенімділігіне көз жеткізу үшін маңызды саналатын цифрлық машық түрлерінің сипатын зерттеуіміз керек.

Негізінен, бұл мәселелер өзара тығыз байланысты, сол себепті кілт сөздер арқылы мәлімет іздестіру тәсілінің сипаты туралы ойлану біз қолданатын, деректер мен сайттардағы ақпараттардың негізгі өзегі саналатын мәліметті жете түсіну машығын қамтиды [1, 244б]. Қазіргі заманда ақпараттық технологияны меңгермей әрі оның тілін түсінбей тұрып, өзіңді тарихшы деп атау дұрыс болмас. Сонымен қатар тарихшының күнделікті өмірінің ажырамас бөлігіне айналғандықтан, ол енді соншалықты тартымды емес сияқты, бұл ауқымды саланы қарастырудың маңызын арттырып әрі оны күрделендіре түседі. Бұл зерттеудің мақсаты – цифрлық тарихты түсінудің бірқатар тәсілдерін ұсыну және оның нәліктен маңызды екенін түсіндіру. Мұнда цифрлық мәдениетті қабылдауға қатысты теріс түсініктерге баса мән беріледі, сонымен қатар тарих пәніне тигізер пайдасы сипатталады.

Осы орайда мына бір мәселені түсіндіріп өткен жөн. Әдетте цифрлық форматтағы жобаларды қолжетімділігі, жаңа әрі үлкен аудиторияға тарихи материалдар ұсынатын сипаты үшін мақтап жатады [1, 249б]. Дегенмен көпшілік адамдардың компьютер мен интернетке қол жеткізе алмайтыны шындық, ал цифрлық машықтар әмбабап емес, тіпті дамыған елдерде де солай. Білім алу, мүмкіндіктерді пайдалану, жабдықтау мен инфрақұрылымға қатысты алғанда айтарлықтай ауқымды теңсіздік бар. Әрине, цифрлық ресурстар алыс аймақта орналасқан кітапханалар мен архивтегі материалдарды қолдану үшін оларға арнайы бару мен қонақүйде тұрып жұмыс істеу мәселесін түбегейлі шешіп береді. Алайда іс жүзінде бұл артықшылықтар бірдей бола бермейді, оның ішінде цифрлық мәліметтерге қол жеткізу барысында дамыған елдермен салыстырғанда қала мен ауылды жердің тұрғындары арасында айтарлықтай айырмашылық бар. Цифрлық әлем ұғымы жер шарының ауқатты адамдар тұратын бөлігінде ерекше қолданысқа ие. Цифрлық форматтағы тарихтың көптеген түрі бар екенін ескерсек, мұнда мұқият іріктеу жұмыстарын жүргізу қажет. Қазіргі тарихшылар тарихи білімді қалыптастыру және оны таратумен айналысады, дегенмен бұл процестер ойын-сауық пен сауда саласында да кездесетін цифрлық тарихты қамтитын ортада жүзеге асырылады.

Цифрлық тарих терминін қолдану қолайлы, алайда ол адамдарды жаңылыстыруы мүмкін, себебі аталған термин блог, онлайн форматтағы кітапхана каталогтары, күрделі дерекқор, цифрлық мәтін, қозғалмалы және қозғалмайтын суреттер жиынтығы мен веб-сайттар сияқты әртүрлі құбылыстарды қамтиды [2, 38б]. Цифрлық әлемнің негізінде жатқан жеке тұлғалар, топтар, ұйымдар мен мамандықтардың әртүрлі және күрделі байланысы туралы ойланған жөн. Цифрлық технологияны қолдануды үйрету, оны қаржыландыру және тарихшыларға пайдалануға ұсынатын материалдарды құрастыратын мамандардың қызығушылықтарын да қарастыруымыз керек. Бұл қатарға өткен уақыт туралы түсініктеме берушілер, деректерге иелік ететін архив сияқты мекемелер, өткенді өзгеріс енгізу

үшін қолданатын кез келген маман цифрлық тарихтың техникалық аспектілерін құрастыратын, сол үшін қаржы төлейтін, бақылайтын және соған иелік ететін адамдар, сонымен қатар бағдарламалық жасақтама, веб-сайттар, түрлі техника, іздеу жүйелері, сондай-ақ цифрлық өнімдер маркетингі мен жарнамасын құрастыратын мамандар кіреді. Бір жағынан, тарихтың бос уақытта айналысатын іс ретінде танымал екенін ескере отырып, кейбір орында көпшіліктің құжаттар мен деректерді өз көзімен көре алатындай жағдайда орналастырылған, кейбір жерлерде бұл тегін болса, ендігі бұл жерлерде бұл ақылы түрде қызмет етеді. Мұндай орындарды өз көзімен көріп, деректермен танысудың нәтижесінде қоғамдық тарихпен бірге академиялық тарих те қалыптасады. Цифрлық форматтағы бұл тарихи мәліметтерде қайталаушылық болатыны сөзсіз, сайттардың көпшілігі білім мен біліктілігі түрлі деңгейдегі қолданушылар үшін жасақталған [2, 183б]. Сонымен қатар мұндай сайттарда пікір білдіріп, жарнама орналастырылуы мүмкін, сол себепті бір сайттағы бұл элементтерді мұқият ажырата білген жөн. Сондай-ақ еңбек бөлінісінің күрделі формалары туралы білу де маңызды, себебі бұл ақпаратты өңдеуге септігін тигізетін күрделі техникалық аспект үшін аса қажет. Сонымен бірге ақша үнемдеу мақсатында әуесқой шежіре жинаушылар мен мамандарға арналған ақылы цифрлық ресурстарды жеткізушілер сияқты коммерциялық кәсіпорындардың рөлін атап өткен жөн.

Цифрлық тарихқа енгізілген машықтар мен әдістердің ауқымы бұл саланың тарихты қолдану тәсіліне ықпал ететін мамандандыру формалары арқылы сипатталатынын көрсетеді. Тарихшылар – түрлі машықтарға ие мамандар, санаулы мамандар ғана бағдарламалық жасақтауды меңгерген [3, 47б], ал кейбір тарихшылар веб-сайттардың дизайнері және мененджерлерімен тығыз байланыста жұмыс істеуі мүмкін, тіпті кейбір жағдайда тарихқа қатысты мәліметті тауып, өңдеп әрі сайтқа енгізетін еріктілерімен жақын байланыста болуы мүмкін. Сонымен қатар технологияға күн сайын өзгеріс енгізіліп жатқан қазіргі заманда күрделі сипаттағы веб-сайттарды жүргізу ісіне экономикалық, ұйымдастырушылық және техникалық мәселелердің де ықпал ететінін мойындауымыз қажет. Мәліметтің ескеруі барлық қызығушы тарап үшін үлкен мәселе екені белгілі. Соның нәтижесінде кәсіби тарихта салыстырмалы түрде жаңа, ғаламат құбылыстар пайда болады.

Көптеген тарихшылар қолдайтын және зерттеу жүргізу үлгісі әрдайым жарай бермейді. Ынтымақтастық орнату – цифрлық тарих үшін өте маңызды әрі қажет қадам [3, 120б]. Сонымен қатар тарихшылар біліктілігі мен ойлау тәсілі бір-бірінен өзгеше әріптестерімен бірге жұмыс істеуі мүмкін. Компьютерлік лингвистика, мәтінді талдауға және кітапхана ісіне маманданған адамдар цифрлық әдістің қолданудың алдыңғы шебінде жүреді. Нәтижесінде тарих пәнаралық байланысының жаңа түрі пайда болады, сондай-ақ бағдарламалық жасақтамамен айналысатын мамандар және географиялық ақпараттық жүйемен етене таныс мамандармен бірлесе жұмыс істеудің артықшылықтары анық байқалады.

Цифрлық технология маңызды рөл атқаратын тарихи салалар тарихи салалар бар, мәселен, демография мен пропорография [4, 40б]. Бұл салаларды қарастыратын кезде цифрлық тарихтың қандай сала екені бізге түсінікті, себебі қазіргі уақытта бірқатар тарихи салаларда маңызды элемент саналатын деректер жиынтығын іздеуге мүмкіндік беретін құрылғылар бар. Сонымен қатар, тарихтың қай түрін қолданатынымызға қарамастан, қазіргі кезде цифрлық технологияға тәуелділік байқалады. Тарих пәнінің сол технологияларға негізделгені соншалық, тіпті тарихи зерттеудің цифрлық және өзге түрлері арасындағы шекараны табудың өзі қиын деп атауға болады. Қысқа уақыт аралығында туындаған мұндай жағдай тарихшылардың назарына ілігетіні айтпаса да түсінікті. Бұл академиялық қызметтің ауқымын өзгертті, сонымен қатар өткен уақыт туралы білгісі келетін миллиондаған адамның ақпаратқа жылдам әрі тікелей қол жеткізуіне мүмкіндік береді. Сондай-ақ қалың көпшіліктің тарихи құбыластарды жете түсініп, бұл жайында өз пайымдарын құрастыруына септігін тигізді және бұрыннан қалыптасқан таптаурын пікірлеріне қарсы шығып, ақпаратты жаңа сипатта ұсынды әрі аса маңызды, құнды жобаларды іске асыруда бірлесе жұмыс істеу үшін тың көзқарастағы мамандарды бір топқа біріктірді.

Ынтымақтастық орнатудың мұндай жаңа түрі мұқият құрастыруды, сол секілді цифрлық гуманитарлық ғылымдар деп аталатын жаңа салада егжей-тегжей зерттеуді қажет етеді. Цифрлық гуманитарлық ғылымдар – жан-жақты термин, мұнда ғалымдар мен өзге мамандар нақты жобаларды жүзеге асырумен ғана емес, сондай-ақ цифрлық технологиялардың ықпалын сыни тұрғыдан талдаумен айналысады. Бұл тез өзгертін және кеңейетін сала, онда әдеби, мәтіндік әрі библиографиялық машықтары бар адамдар жетекші рөл атқарады. Цифрлық гуманитарлық ғылым саласында, мысалы тарихи тақырыптарға қатысы бар видео ойындар туралы еңбектерді, классикалық туындыларды, қазіргі заман жазушылары, құқықтық жазбалар мен экономикалық құжаттарды таба аламыз [5, 120б]. Атауына «гуманитарлық» сөзі қосылған осы жаңа салалар – маңызды құбылыстар, олардың қатарында қосымша тағы медициналық гуманитарлық ғылымдар мен энергетикалық гуманитарлық ғылымдар деген түрлері де бар. Бұл ғылым түрлері әдетте пәнаралық байланыстар мен бірлесе жұмыс істеу ниетін көрсетеді [6, 87б].

Цифрлық гуманитарлық ғылымдарға келсек, мұнда визуалдандырудың рөлін ерекше атап өткен жөн, себебі қазір ақпарат, артефактілер мен мәтіндер бейнеленетін формалар жеткілікті. Тарихи тәжірибеге қатысы бар мысалдар ретінде мәліметтерді ұсынудың тың әрі қолайлы тәсілдерін, ертеректе қирап қалған ескі ғимараттар мен елді мекендерді қайта қалпына келтіру мен жаңа карталар құрастыруды атауға болады.

Іс жүзінде барлығын цифрландыруға, яғни компьютерде оқылатын және әлемнің түкпір-түкпіріне санаулы секундтар ішінде жететін ақпаратқа айналдыруға болады. Осылайша мұндағы негізгі мәселе ақпаратты кодтау және қайта ұсыну нәтижесінде болатын әрекеттер, осы процестерге енгізілетін болжамдар мен ақпарат алмасу тәсілдерімен байланысты. Бұл ғылыми зерттеуде цифрлық тарихты қарастырудағы маңызды әрі жүйелі түрде қарастырылған тәсілді қалай қабылдайтынымызды, ақпараттық технологиялардың тарихшыларға ұсынатын мүмкіндіктерінің ауқымын ұғынуды және онымен байланысты кейбір тәсілдерді бағалауды зерделеуге тырысамын.

Цифрлық мәдениет пен технологиялардың дамуы – өзінің ауқымды әрі терең ықпалы бойынша баспа мен индустриялық революциямен салыстыруға болатын маңызды тарихи құбылыс. Сондықтан тарихшылар мұндай трендтерді қалыптастыруға қатысып, оларды өз еңбектерінде қолданса да, оның мәні туралы ойлана білуі керек. Цифрлық тарих тарихи және тарихнамалық тұрғыдағы заманауи трендтермен тығыз байланысты. Өзгерістердің табиғатын түсіну барлық тарихи тәжірибенің негізі саналады, сондықтан тарихи процестегі қазіргі өзгерістерді ұғына білу қажет.

Әдебиеттер тізімі:

1. Джорданова Людмила. Тарихи білім: пәні мен зерттеу әдістері. – Алматы: «Ұлттық аударма бюросы» қоғамдық қоры, 2020. – 376 б.
2. Уоллейс П. Интернет психологиясы. – Алматы: «Ұлттық аударма бюросы» қоғамдық қоры, 2019. – 356 б.
3. Элен Битэм, Рона Шарп. Педагогиканы цифрлық дәуірде қайта зерделеу. ХХІ ғасырдағы оқыту дизайны. – Алматы: «Ұлттық аударма бюросы» қоғамдық қоры, 2019. – 328 б.
4. Шунк Дейл Х. Оқыту теориясы: білім беру көкжиегі. – Алматы: «Ұлттық аударма бюросы» қоғамдық қоры, 2019. – 608 б.
5. Стив В., Диана В. Білім берудегі зерттеулер. Кіріспе. – Алматы: «Ұлттық аударма бюросы» қоғамдық қоры, 2016. – 416 - б.
6. Репина Л.П., Зверева В.В., Парамонова М.Ю. Тарихи білім тарихы. – Алматы: «Ұлттық аударма бюросы» қоғамдық қоры, 2016. – 288 б.

УДК 168.52

КОНФЛИКТ ГУМАНИТАРНОГО И ЕСТЕСТВЕННОГО ЗНАНИЯ И ПУТЬ К ВЫХОДУ ИЗ НЕГО

Бенин Владислав Львович,
доктор педагогических наук, профессор
заведующий кафедрой культурологии
и социально-экономических дисциплин
Башкирского государственного педагогического
университета им. М.Акумлы
старший научный сотрудник
Отдела организации научной
и инновационной деятельности ГОУ ВО МО
«Государственный гуманитарно-технологический университет»

Аннотация

Показано, что на фоне завышения современным обществом роли естественных и технических наук, явно недооценивается значение гуманитарного знания. Обосновано, что без понимания человеческой сущности и того, ради чего он живет на земле, решение всех остальных проблем и технических исканий теряет смысл. Заявлен универсальный метапредметный подход в познании социальной реальности, позволяющий оценивать возможности и перспективы глобального выживания человека. Статья носит методологический характер.

Ключевые слова: человек, техническое, гуманитарное, культура.

Abstract

It is shown that, the increasing role of natural sciences and engineering, given by modern society, clearly underestimated the value of the humanities. It is proved that without an understanding of human nature, and knowledge for what he lives, the solution of all other problems and technical quest becoming meaningless. Claimed metasubject universal approach in cognition the social reality that allows you to evaluate the possibilities and prospects of the global human survival. The article is methodological in nature.

Keywords: human, technical, humanitarian, culture.